

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Enarrationes Novae D. Martini Lutheri in Ionam Prophetam

Jonas, Justus

Haganoæ

Et timeba[n]t nautæ, & clamaba[n]t unusquisq[ue] ad Deum suum, &
iactum fecerunt.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36521

tem non est lex, ibi nec praeuaticatio, nec quicquam iniustum. Verum, quamuis propter unum Ionam haec tempestas oritur, quemadmodum fatetur & res indicat, tamen ideo reliqui non sunt prorsus insonites, aut plane sine peccato. Nam utique sunt homines natura filij irae, rei dānationis & mortis ex utero, quos Deus singulis momentis ex solo originis peccato damnare posset: nam quis coram Deo mundus est? Ideo simul corripit eos cum Iona, quāquam Iona in primis causa sit. Et haud dubie tempestas subita fuit, quae repente ex improviso ingruens, attonitos reddit omnes. Cum textus clare dicat, quod Deus maximū uentū proiecit super mare. Sic enim sonat Hebraeum uocabulum, quasi diceret, proiecit tanta uolentia, tanto impetu irruit tempestas & uentus, quasi subito proiectus et rotatus esset. Ideo etiā mox sentiebant praeter naturam hanc insolitā exortam esse tempestatem, ideo & uehementer terrentur, & protinus cogitant, unum qui una in naue uehere peccasse, ideo & Ionas mox sentit se peti.

Et timebāt nautae, & clamabāt unusquisque ad Deum suum, & iactum fecerunt.

Hic uides uerum esse, quod Paulus Rom. 1. dicit, quod de Deo cognosci potest &c. manifestum est

I N I O N A M

in illis, Deus enim illis manifestavit. Nam omnium
hominum mentibus hoc insculptum est, ut cognoscant
esse Deum, & naturalis ratio, quæ communis est om-
nium hominum, sentit diuinitatem esse, excellens
& maximum quiddam præ omnibus creaturis.

Huius rei hic argumentum habes, quod hi Ebraei
Deum inuocant, quibus tamen nihil prædicatum est
de Deo. Nam si prorsus nulla fuisset in eis cog-
nitio Dei, quomodo in necessitate inuocassent Deum,
aut clamassent ad eum. Quanquam nunc non uere
credant, nec cognorint Deum, tamen illa cognitio
generalis est insculpta ipsorum mentibus Deum esse,
eiusmodi quandam summam substantiam, quæ terra ma-
riq; iuuare possit, et omnibus necessitatibus. Hæc scien-
tilla & cognitio scilicet, quod omnes homines tra-
ditura sentiant esse aliquem Deum, omnium hominum
cordibus est insita, nec unquam, ne in impijs qui-
dem, potest prorsus deleri aut extinguui. Fuerunt quidam
deosol quidam, qui palam negarunt esse Deos,
ut Epicurei & Plinius, hi & similes ore tenus ne-
gant, & quasi uim inferentes naturæ, ipsi hanc scien-
tillam in corde suo conantur extinguere, & hi qui-
dem haud aliter faciunt atq; illi, qui aures ultro ob-
turant ne audiant, aut oculos claudunt ne uideant
Solem. Sed tamē non sunt excusabiliores, nam con-
scientia eorum intus reclamat aliud, nam Paulus no-
mentitur

mentitur cum dicit, Deus illos manifestauit, adfirmans aliquam in omnibus esse cognitionem Dei.

Hic autem discamus etiam, quatenus lumen naturæ et ratio assequatur, quid de Deo sentiendū sit. Nam hic aliqua ex parte recte sentiūt hæ gentes de Deo, ipsum esse tale numen, quod ab omni malo eripere possit. Ex quo cōsequitur, naturalis ratio confiteri cogitur à Deo omnia bona provenire. Qui enim à malis omnibus eripere potest, ille etiam bona omnia potest donare. Eatenus igitur procedit lumen naturæ et ratio, quod Deū fatetur esse, deinde bonum, clementem, misericordem, erga omnes beneficium esse sentit. Hoc sane magnum lumen est, sed tamen hæc adhuc non est uera cognitio Dei, duo enim desunt. Nam rationalis aut psychicus homo, sentio quidem Deum esse tam potentem et sapientem, et in omnibus periculis iuuare, et omnia bona donare possit. Quod autem paterne erga nos sit affectus, et propensissima ac optima uoluntate erga me, qui nunc affligor, hoc non potest assequi natura, ibi nihil certi apud se statuere potest humana ratio. Potentiam igitur ut cunq; sentit et agnoscit, sed de bona uoluntate Dei dubitat. Nam tempore afflictionis rationi nihil minus uidetur esse uerū, quàm ijs quibus male est, bene uelle Deū. Huius rei uides hic argumentum in illis gentibus, nam clamant ad Deum,

fatentur Deum quidem posse iuuare, si uelit. Credunt etiã quod alios forsan bonos iuuaturus esset, eatenus enim & non ultra euadit humana ratio. Quod summis igitur liberi arbitrij & rationis uiribus omnino fieri potest, hoc faciunt miserrimi illi & naufragi homines, & tamen non cōstanter confidunt, neq; credunt Deum uelle subuenire, quia si hoc crederent, tunc non per desperationem iacturam facerent, non sic anxij & conterriti accurrissent ad Ionam, exhortantes ut Deum suum inuocaret, sed in silentio & patientia expectassent auxilium Dei. Adhuc si qua fuisset in eis fides, consiliiisset ad preces credentium mare & esset tranquillitas. Vera igitur cognitio Dei est, quæ certo statuit Deum non modo alios, Petrum & Paulum, sed & me qui nunc affligor, mera bonitate uelle iuuare. Eademum est uera fides, & excellens ac incomparabile donum spiritus sancti, ut in Iona uidebimus.

Secundo, discamus rationem quidem cognoscere, quod sit aliqua diuinitas, at tum demũ falli, cum incipit statuere quis, aut ubi sit uerus Deus. Per legem nature igitur mentibus insculptam, sentit ratio Deum esse. Quis autem sit uerus ille Deus, hoc ignorat. Sic Iudæis quoq; contigit, cum Christus uerifaretur in terris, et Iohannes predicaret, In medio uestrum stat, quem uos nescitis &c. Sic quidẽ apud
se statue

se statuebant uerum Messiam iam in medio populi esse, quis autem esset ille Christus, ibi fallebantur. Nam Iesum illum ex oppidulo Nazareth esse Christum, hoc ipsis ne in mentem quidem ueniebat. Sic ratio quoque incerto quodam & caeco iudicio, de diuinitate pronunciat, & ubique impingit, ubique turpissime fallitur, ut hoc uocet Deum, quod non est, e contra neget esse Deum, quod uere est Deus. Nihil autem horum faceret, nisi per legem naturae, sentiret Deum esse, aut si certo statuere posset, ubi & quis esset uerus Deus. Ideo temere irruit ratio, tribuitque nomen & gloriam, diuinitatis rebus, quas ipsa eligit, atque ita longe aberrans à uero Deo, suas opiniones & uanos cogitatus sequitur, & deluditur à Sathana. Proinde longe differunt scire quod sit aliquis Deus, & scire quid nam, et quis sit ille Deus. Prima cognitio inscripta est omnium mentibus per legem naturae. Alteram tantum docet spiritus sanctus.

Exemplum in Papistis, monachis & similibus, illi habent eiusmodi quandam opinionem de Deo, quasi Deus sit tale quoddam numen, quod delectetur & placari possit nostris bonis operibus. Quare etiam illam uarietatem & tantum splendorem caeremoniarum in templis, tot sectas, tot cultus, tot genera uite inuenerunt, quibus inserviant & placeant Deo. Cum nunc talis Deus, tale numen nusquam sit, quod

eiusmodi rebus delectetur. Cedo, quid illi aliud adorant, quam falsam opinionem, & idolum cordis sui. Nam quod ipsi somniant non est Deus, aberrant igitur cogitationes & corda ipsorum à uero Deo, & sunt uacua spiritu, & cognitione Dei, & huic suae cogitationi, & conceptae imagini tribuunt nomen & gloriã Dei. Sub ea autẽ falsa opinione de Deo, latet Sathan, qui eam suggerit.

Nam Deo unico & uero non seruitur operibus, sed uera fide & corde puro, & is suos credentes gratis absq; operibus & meritis iustificat. Hoc tamen hypocrita non credunt, ideo etiam prorsus ignorant Deum, & contemnunt, & à uera cognitione Dei longissime aberrant.

Hic uides originem omnis Idololatriæ in mundo, & qua in Germanico Idolum & Idololatria, abegot, & abegotterey appellantur, haud dubie nulla alia causa, nisi quod eiusmodi concepta opinio auocauit nos à uero Deo, ueraq; religione. Nam cum quilibet hypocrita adoret Idolum cordis sui, putat huic esse cultum Deo gratum quem ipse somniat, cum tamen Deus non sit sic affectus, neq; hoc cultu delectetur. Ideo tot sunt Idola in mundo, quot sunt eiusmodi hominum cogitationes, quasi hoc uel illud Deo placeat, cum tamen tantum unus sit cultus Deo placens, nempe uera fides, quam in cordibus operatur spiritus

COMMENTARIJ.

Spiritus sanctus. Sic tēpore regis Achab, cœpit Idolatria Baal. Nam cum rex sciret unum esse Deū, cogitauit illum Deum talem esse, qui delectaretur eiusmodi cultu, qualem tum cœperat, & sic Deum uocauit Baal, & e contra sub nomine Baal seruiuit Deo, sicut hoc ex Osea cap. 2. apparet. Ita rex Hieroboam putauit Deum esse talem Deum, qui delectaretur illis statuis aureis uitulorum, & hoc cultu: & uitulos uocauit Deum Israelis, & e contra Deo attribuit uocabulū uitulorum. Perinde ac si iam Papistæ Christum Dominum nostrū uocarent Germanice Kappenhold, uel Plattenhold, eo quòd cogitant eum talem esse Deum, qui cucullis Monachorum & caluitio uel rasis uerticibus delectetur, qui talibus ceremonijs, tali cultu placetur. Nam licet illi ore eum non sic appellitent, tamen corde & affectu hoc titulo eum insigniunt. Nam talibus suis somnijs Papistæ longe aberrant à uero Deo, & ex Christo faciunt merum Idolum. Sic falsorum cultuum et Idolorū infinitus est numerus. Quot enim sunt somnia, cogitationes & bonæ intentiones, tot sunt Idola, & non est uera religio aut uerus cultus, quàm fides. Cum autem talis Deus, qualem humani cordis somnia fingunt aut formant, nullus sit, seruitur his cultibus Sathanae, & non Deo.

Sic hic uides, quòd hi homines in nauis omnes qui-

IN IONAM

dem sciunt aliquem esse Deum, sed nullum certum Deum habent. Nam quilibet (inquit hic Prophetas) inuocabat Deum suum, id est, Idolum cordis sui, et hoc humane mentis somnium de Deo. Ideo etiã omnes aberrant à uero Deo, & habent mera Idola sub titulo & nomine Dei. Ipsorum igitur fides & inuocatio non erat fides, sed uana & uaga cogitatio de Deo & Idololatria, quæ nihil eos extrema iam patientes iuuabat. Nam cum ipsorũ Deus non sit Deus, ideo frustra eum inelamant, et in necessitate tanta deserti prorsus desperant, planeq; stupefacti & dubij, ubi inueniant aliquem Deum qui ipsis auxilietur: descendunt ad Ionam, quem repente excitantes, obsecrant ut suum Deum inuocet, si forsan sit aliquis alius Deus, quàm is de quo ipsi somniãt, qui naufragos seruare possit. Ibi uidemus hypocrisim, somnium cordis humani, breuiter falsam fidem in eiusmodi tentationibus mortis non consistere, sed deficere, ibiq; in tantis terroribus ac pauoribus demitti Deum & fidem, Idolum & fidutiam Idoli, ut nihil maneat quàm pauor & desperatio.

Ideo solus uerus ille & unus Deus iure gerit hunc titulum, adiutor in tribulationibus, Psal. 10. & 45. quia solus potest è morte eripere, Psal. 67. Proinde uides etiam quàm humiles & deiecto animo sint in nauì homines, sic ut in necessitate ad Ionam cur-

rant,

rant, quem tamen paulò ante mari adhuc tranquillo contemnebāt, & si ante rescuissent esse Iudæū, adhuc contemptiorem habuissent. At occurrente necessitate, cum ab Idolis suis deseruntur, quàm repente & amice complectuntur hunc uilem & miserū Ionā, quàm fiunt ei ex animo supplices, quàm ibi cito obliti suorum Idolorum, & omnis religionis suæ, tantum apud Ionam quærunt opem. Sic faciunt omnes hypocritæ, rebus secundis nihil est illis arrogantius, nihil superbius, adeo ut supra Deū, et omne quod Deus uocatur sese efferant, & quouis ferro, quouis adamante sunt duriores. Verū ubi incidit aliqua calamitas aut periculi metus, tum subito uideas illos Gygātes turpiter cadere animis, plane ἔξαρρημένως, ut nulla mulier sit illis pauidior. Ibi tum ad sybilum aridi folij terrentur, ibi tum apud omnes sine discrimine, sint amici uel inimici, opem & auxilium quærunt.

Ionas autē interim dormit in interiore naue, nec sentit hanc tempestatem. Iste tam altus somnus, præ ambulū mortis potius meretur dici, quàm somnus. Nam & Ionas non multo post, ueras mortis angustias, & horrendos pauores expertus est. Sed sic se habet res initio cum peccatoribus, et Deus in hunc modum differens poenā, aliquandiu dissimulat, quæ admodum hic facit cum Iona. Ionas ualde grauitex

IN IONAM

peccarat. Interim autem quod Deus silet, & non in-
 fligit poenas peccati, tum ea est peccati natura, ut
 hominem obstinatorem & hebetiorem reddat, ut
 sine timore Dei securus, quasi alto somno consopi-
 tus stertat, nec uideat quanta tempestas impedeat,
 quae eum repente excitatura sit. Deus autem ideo
 extrahit poenam & ultionem, ut probet & tenceat
 nos an uelimus conuerti, & quid sit in filiis homi-
 num, ut Psalm. 10. dicit, Palpebrae eius interrogant
 filios hominum. At ibi nulla sequitur conuersio, nul-
 la resipiscencia. Ionas quamuis peccarit grauius,
 dormit & stertit, et perpetuo sic securus esset, nec
 unquam cogitaret de magnitudine sui peccati, si Deus
 sileret. Hoc enim innuitur hic, quod Ionas in maxi-
 ma hac tempestate, tam profundo somno consopi-
 tus stertit, & in interiori nauis parte iacet: signifi-
 cat hac imagine Deus Ionam plane occaecatum, ob-
 stinatum, & peccati quasi lethargo quodam obruta-
 tum esse, nunquam agnosciturum quid patrarit, nisi
 si Deus sic reum ageret, et percuteret conscientiam.
 Nam ea natura est peccati, quod magis hebetet &
 occaecat hominem, nulli motus sunt ad bonum in ue-
 ribus liberi arbitrij aut rationis, qui ibi uincere pec-
 cati uim possint. Sic hic quoque iacet, & quasi pecca-
 ti sui quodam somno consopitus Ionas stertit, nihil
 uidens nec sentiens, quantus furor diuinae indigna-
 tionis

tionis ei impendat. Sed cum nauta eum excitat,
& iubet eum inuocare Deum suum, ibi per omnia
alium uideas Ionam, ibi primū, ueluti subito & hor-
ribiliter conterritus sentit iam suo iugulo admotam
rompheam diuinæ iræ, nec oblitū esse Deum quid
admisit Ionas. Ibi secum luctari incipit conscius
sceleris animus, ibi primū, ueluti repente erumpens
ignis, reuiuiscens peccatū, incipit seuire, furere, &
æstuare, ibi letale telum, ueluti diuina dextera con-
tortū, heret fixū in corde Ionæ, ut nihil quàm mor-
tem & iratum, ac per omnia damnantem Deū sen-
tiat, ibi primum uere fugere, & totus stupefactus
quo in cælo aut terra fugiat aut hæreat, nescit tri-
stissimus, & miserrimus Ionas. At qui tantus san-
ctus inquis, hic confidenter inuocat Deum? Inuoca-
ret autem sic totus exanimatus metu, sentit enim et
conscientia illi suggerit, se hac tam horribili tempe-
state & manifestis diuinæ iræ signis peti. O quàm
per omnia ex animo humilem & submissum se ge-
rit sic percussa mēte Ionas. Omnes quotquot in na-
ui sunt, etiam Ethnicos illos insontes pronuntiat, et
non ducit esse peccatores, omnes sanctiores se esse
ducit, nullius peccatum uidet præterquàm suum. Sic
enim affectus semper est, tētatus & afflictus homo,
cum tentatio urget & seuit, cum conscientia tenta-
tionis impetu quatitur, omnes homines existimat se

IN IONAM

sanctiores, & tantum se esse peccatorem, ibi tantum
super se solum putat inundare totum mare, iræ &
furoris diuinæ, iuxta illud Psal. Omnes fluctus tuos
induxisti super me: nec esse ullum alium qui sic op-
pressus & obrutus sit tanto diluuiio iræ, sed se so-
lum & unum esse sub magnitudine iræ conculcatum &
pessundatum, & moestissimum ac miserrimum sub sole.

Eundem in modum operatus est in Adam & Eua
cum peccarant. Nam nisi audissent uocem Domini
Dei, deambulantis ad auram & c. nunquam peccatum
agnouissent: cum uero audiunt, abscondunt se. Ge-
ne. 3. Sic etiam Petrus cum negasset Christum, plura
nec etiam obstupuit, nec sensit se aut peccatum suum.
Stertebat enim eodem somno securitatis, quo Iohannes
at cum Christus eum respexit, ibi primum sensit peccatum
& fleuit amare. Sic uidemus hic exemplum,
quomodo peccatum hominem excæcat, & plane de-
omnem sensum iræ, aut bonitatis Dei stupidum red-
dit, ut plane securus & sine Deo sit, donec Deus
hoc modo excitet, ut sic homo pauefactus & cõter-
ritus, clare uideat & se & liberum arbitrium nihil
esse quam aridum folium ad turbinem iræ diuinæ.

Cum nunc Ionas non inuocat Deum suum, sed pla-
uescit & contremiscit ad hanc tam horribilem fac-
ciem iræ diuinæ, iamque in media mortis angustia, ome-
ni momento illum deuorat, & misere trepidat, quæ
undique

undiq; eum implicatum & constrictum tenet. Cum etiam illi homines frustra inuocant Deos suos, & omnia tentant. Ionas sentit quidem, & nimis sentit propter se hanc tempestatem exortam, sed tamen adhuc fugit, nondum peccatum ingenue cōfiteatur, & illos omnes qui in nauī sunt, patitur tantis interim periculis & terroribus concuti, donec Deus toto (ut Poëta ait) ponto se opponens Ionæ, missione sortis cum prodit, & magnitudine tempestatis insolita confessionem extorquet.

Hoc quoq; est peccati proprium, ut obmutescat peccator, nec ausit hiscere aut libere profiteri flagitium, quia tunc cum maxime & uehementissime sentitur peccatum, maxime pudet & poenitet nos nostri, & undiq; immundi quærimus fucum & pretextum. Quemadmodū Adam & Eua perizonata querebant, & omnia citius uidebantur facturi, quam peccatū prodituri. Dicit nequit quā hoc omnino durissimū & acerbissimum sit, ut cum ipse me accusare debeo, & ipse meum proderet scelus. Et tamen Deus hanc confessionem postulat, aut nulla unquam futura est tranquillitas, quemadmodū Psalm. 32. dicit, Cum obticerem peccatum, inueterauerūt ossa mea &c. Sic Dominus quoq; iubet filios Israel deponere ornatum ante montem Synai, Exod. 34. Hoc demum uere est saccum induere, et sedere in

I N I O N A M

cinere & puluere, seipsum sic accusare et damna-
re coram Deo, & si Deus postulet etiam coram ho-
minibus. Quia enim hic Ionas suo peccato homines
alios in nauī, in tantos terrores & tantam calami-
tatem & periculum coniecerat, cogitur rursus fa-
cere iacturam, non modo honoris & gloriæ, dum
palam ipse prece est sui peccati, sed & salutis &
corporis cogitur alios pronuntiare infontes, ferre
sententiam in seipsum, & sic capitalē tandem mis-
sione sortis proiectus è nauī, solus ferre tempestatē.

Luit igitur Ionas mirabili iudicio Dei in corpo-
re, in bonis, in iactura gloriæ, et suaipsum uoce pro-
clamatus peccator, breuiter in omnib. quæ usquam
habet, quia proximos suos in eisdē rebus tam graui-
ter lesit. Ionas igitur illos suos socios inuitos, ad-
duxit in maximū discrimen uitæ & salutis. Ecce
ipsi Ionam sua uoce ferentem sententiam & uolen-
tem, inuiti proijciunt in fluctus. Næ hoc iudiciū Dei
est exactum & mirabile?

Et dixit unusquisq; ad collegā
suū, Venite & mittamus sortes, et
sciamus quare hoc malū sit nobis

Cum nunc hic nemo sponte uult profiteri pec-
catum, & tamē omnes in nauī cogitant aliquē esse
in eo numero, qui insigni aliquo scelere Deum of-
fenderit